

# najinaaman an-najiyyat

*version aromànj*

*(langue du peuple vlasic d'origine slave dans les balkans, i.e. macédoine, grèce, albanie,  
bulgarie et ancienne yougoslavie)*

*de vanghea mihany-steryu*

*présidente de l'association des écrivains et artistes "aromànj dit machidunii"*

*(vlasic de macédoine – vlasic of macedonia)*

*skopje (macédoine)*

*remerciements à valeriu butulescu*

## fragmenti dit càrtsà

### ascàpirat

Càndu eshtsà agudit pi cap cu ascàpirat,

Ma multu nu ashteaptà s-u ascultsà

Bunbunidzarea-a chiritului

1973

### dichimisorlu

Tuts noi cara s-avem sentimentì,

Atumtseara, canà dealihea nu easti poet;

Tas-adarà ahtari, de facto

Noi dichimiseatoràm

1999

### prostotii-naivitati

Canà nu mi cunoashti ahàt ghini

Ca cum tsi mi cunoscu singurlu;

Ma sh-piningà atsea, shtiu

Càt putsàn singurlu mi cunoscu

1973

### ti scànjisitura

Scànjisiturà easti càndu tsà aduts aminti shi pi nai njica nibunie

adratà-a aluntuilui

Taidia, shi s-u agàrsheshtsà nai ma marea nibunitati tsi-tsà-u ari

adratà altuvàrà

1977

## hoarda shi peana

Tipichirut-i s-bats màna pi hoarda  
Atumtseara càndu peana di scris easti tu tâtseari  
1993

## ti profitisii

Cafiun om easti profitis  
Cà bana di la singurlu ahurheashti  
Sh-tut ashi bitiseashti  
1988

## ti tihea

Maca s-putem s-li azurpàm:  
Di la politeismul, tinjia càtrà loclu shi stràpàpanjlji,  
Di la religiile exterem-orientul, spiritualitatea,  
Di la iudaismul, vizia shi stabilitatea,  
Di la cristinismul, vrearea shi ljirtarea,  
Di la islamismul pasionatlu càtrà pista,  
Di la laitsismul, achichàsearea shi dishclidearea,  
Di la humanismul, aspiratsiile unitari,  
Fàràdialtu atumtsea va s-him  
Atsei nai hàrsitslji shi tihioshlji oameinj  
1990

\*\*\*

## vizia

...Càndu achicàsiu cà agiumsi oara ti integrari cu nàulu bitàrnu conducàtor, ciratslji ahurhirà s-andreagà ti urnimiea-a lui dit soni.

El dzàsi:

Eliberats-và di materia, ashi cum eo am fàcutà càndu aveam shapti anj, shi a unlui oarfàn ficiuric dit màhàlalu lj-u dedu hari a mea vrutà agiucutoarà, a ficiuriclu alutusi sh-mi bàgà sà zburàscu ti scupolu a hariljei.

Eliberats-và di senzualitatea, ashi cum eo am fàcutà càndu aveam shapti anj, càndu u feciu curbanu vrearea ti uspitsàljea.

Eliberats-và di cunushtinsàli, ashi cum eo am fàcutà atumtsea càndu, tu ilichia di shaptisprà yinghits di anj, dinasiu s-adun alàvdar cari mi dutsea ndreptu du mànjli a suetàljei, a nu càtrà puituirea.

Eliberats-và di reputatsia, ashi cum eo am fàcutà tu ilichia di treidzàtsà shapti di anj càndu achicàsiu cà reputatsiea nu easti tsiva altu di càt fandazmà.

Eliberats-và dsi videarea metafizicà, ashi cum eo am fàcutà càndu aveam paturdzàtsà shapti di anj shi dealihiea-feciu hari a dealihiljei.

Eliberats-và di ominitatea, ashi cum eo am fàcutà la ilichia di tsindzàtsà-shapti di anj, mi cunuscui cu hipocràtiea tu purtare-a oaminjloru.

Eliberats-và, di atselji tsi undzescu pi voi shi bânats ca aschetslji, ashi cum eo am fâcutà shi cându aveam shedzàtsà shapti di anj, noari ta s-và armàna nitsi un oaspi.  
Eliberats-và di minduerli, ashi cum am fâcutà eo cându, tu ilichiea di shaptidzàtsà shapti di anj, dinàsiu sà scriu shi li pustuxiu càrtsàli cari mi l`rdzea di nàtura.  
Eliberats-và di trupu a vostu, cara s-putets s-adunats silà, shi tu dzua fixatà va s-putets s-và eliberats di bana tsi-u cunushtets, ta-s vâ inspiràts tu atsea tsi nica u ignorats...

1999

## fragmenti di emantsipatlu

### adiljatlu

*(tu ninti di rescularea-a hirolui shi a loclui)*

Mi aflai cu adiljatlu fronim, pitrundearea-u vselena-fàrà chinari shi fàrà chiro.  
Continuam sà hulindàredzu ahàt chiro càt nji eara dat s-adilj shi ashi tut ma cu silà s-u aduchescu bana, ti atsea cà atumtsea cu mizii agiumshu dealihea s-escu parti di aestà banà.

1995

### cànticlu

*(tu sfera iu tsi bânàtorlji defтуру sh-u amintarà libertatea)*

Armatili anamisa s-agudirà ti vârnú loc; sh-tu soni lu alàsarà sh-atsel loc sh-u turnà libertatea, tu amintirli a oaminjloru armasi mash cànticlu tsi lu mindui om lu ghenial pànà adra efortu ta s-lji puituiadzà ocupatorlji tsi eara tu polim! Nitsi el nu putu ta s-lji puituiadzà cu cànticlu a lui fuviroshlji ocupatorr. Tipichirut. Nàtura tu yinitorlu lu prispuni cànticlu ti bana, a expeditivàljei minti shi a sil`ljei – pisti pulji, arburle, ghiolurle.

1977

### poema

*(tu epoha-a sirinitatileji, pi mealurle ali Volga)*

Amintirli pi unà dunjai mi toarnà càtrà poema-a nicunuscutlui autor tu cari sà spuni:

*Hiljlu-a mel,*

*Cându unà dzuà ti mini va s-eshtsà cu nostalgii,*

*Atumtsea cându, anchisearea, va s-escu parti di lumea di dinclo,*

*Bàneadzà-u bana anplinà,*

*A cându, dupu arada, sh-tini cându va ti fats parti di alantà lumi,*

*Atumtsea yina tu chelia-a mea,*

*Tu uscareà shi guliteatsa-a mea.*

*Va mi afli tu a mea reputatsii,*

*Cu peana tu mànà, ninti prosuplu a frândzàljei albà*

*Tu urmarea dupu altu ahurhit.*

1997

## shcarpà

*(tu stulnumintul romantic, tu pustilia, tu Mongolia)*

Mi prificiu tu amutà shcarpà cari vârnòarà canà nu s-ari apruheatà di ea.

Erotisitslji cari s-astàvârsea aproapea di minivrea – a lor u zugrâpsea tu cheatrà, ta s-armànà mârthur ti-a lor senzualitati.

1995

## ti scrupulà

*(mârthurisirea di chiolu alumtariljei)*

Eara lipsità s-conlucredzu u unà personà cari nj-eara destinată. Dipriuna deadun cu puterli li eliberàm uzdili-a idializmului di tinireatsa-a noastà shi a dulstsiljei reputatsii ta s-putem s-lji nastritsem alantgsâlji tinir.

Adicà, atsel ca metod ti banà u aleapsi politica shi s-featsi niscântu cunuscute om. El s-coondutsea ca un tiranin shi cu chiafeti tu el. Cându lu antribai ti tsi u adarà atsea tsi u adarà, shi tsi s-featsi cu a nostul idealzmu shi, ahorghea, ahorghea tsi s-featsi cu idiea ta s-lji nâstritsemu alantsâlji, elu-ànj dzàsi, cà lipsea s-lu apurà shi veaglji atsea tsi eara amintată.

1997

## ti atselu tsi s-turnà

*(aclo iu nu egzistà nitsi chiro nitsi loc)*

Mi am turnata fârà s-voi, di aclo di-iu nu egzistà nitsi loc, nitsi chiro, nitsi lucruri tsi pot s-hibà aduchiti...

1997

\*\*\*

## impozantlu

... Moartea s-anvârtea anvârliga chelia-a Impozantului. Tu un stulnumintu, cum s-adutsea anvârliga di imira banà aushlui om, ea, lu agârshi Impozantlu.

Pit actsia cosmica Impozantlu s-tucea cu nătura, taidia ca creaturili ninti sh-dupu el, cu atsea s-fătsea parti di andriptatea cari el s-pidipsea multu chiro s-u achicàseascà.

Fumealjea shi dunjaea alàga di catâtut ta s-lji-u da efharistisirea – tinjia dit soni a marlilui om. Niscântsà tu-a lui chelii aducea mushatà anjurizma shi li predica a luilui caracter ca Alju. Altu spusirà ca vidzurà cu ocljilji a lor aurà di lunjinà tsi zvumea dit chelia-a lui shi lu proclamarà ca profitor. Atsel ma ninti faptul a luilui cama mari hilj lu dishclisi testamentul a paplui a lui shi lu dyivusea pi analtà boatsi ninti a tutulor tsi eara vinitis s-lu ascultà.

"Dyivusits-lu testamentul shi judicats ti bana-a mea shi ti miràchli a meali pi loclu shi adutsets-và aminti cà-a mea bana nu era ma importantà di a vostili bani, taidia ca cum nitsiun altu anamisa di voi, nu easti ma importantu di alantul. Eo nu earam altu tsiva dicàt un altu om, prot dit arada atsilor tsi u emantsipa minudiearea-a lui, ma am aspirantsà cà noari s-escu atsel dit soni tsi deadi di cunuscute, ca cum nu escu nitsi protlu nitsi atsel dit soni di atselji tsi-u amintarà libertatea.

"Dzua cându anjgljutai eara sàrbàtoari shi andamusea completà-a elibirariljei a egzistentsàljei-a mea, a tsi s-adutsi pàrà di murmintul a mel – voi atsel s-hibà ca a tutulor oaminj, s-hibà tu chelia-a mea, a stri murmintul sà scrie: - aoa s-discurmà un citatsen a Veardiljei vali. A dupu atsea cheliea-a mea s-armànà dishclisà, ca di cafidzuà, shi s-armànà ahtari catsi easti, fàrà s-hibà restauratà icà ornomentatà, pàrà atumtsea cându mira va s-dzàcà s-u priadarà pulbiri.

"Vrutsliji-a mei hàrsits-a ti mini, ti atsea cà càt multu va s-làrdzeascà loclu, lipsa-a loclui va s-hiba nica ma largu shi càt tsi ma multu va s-egzistà chirolu, fàrà chirolutatea vas-hibà nica ma lungà. Shi càt s-eara silnoasà aduchearea, fàrà duchearea i ma silnoasà ma càts-shi s-hibà ti daima egzistarea, niegzistarea easti nica ma mari".

Mailu 1996

## Fragmenti dit *integratlu*

### frixi

U apurisiu noaptea tu noapti, ca chicuta pit cupriea; u anjuru shi dupu atsea u alasu a singurà-lj chefi a miràljei.

Dupu atsea armàn s-mutrescu shi s-lu veglju s-yina taxiratlàlu. Tu ahurhit mash noaptea, a dupu atsea sh-tu hàryiye, a tu soni sh-tu cafiun stulnumintu a dzuàljei. Ti atsea cà-a nostu oaspi s-anvitsà pi-a lui profesii, shi fàrà s-arushuneadzà ca tu ahurhit, adarà efortu s-poartà cu rprogram practic shi cu profisionalizmu; agiumsime pàrà aclo tsi cându nà stàvàrsim oara dit soni shi oclji n-troclji nà mutrim, eo earam atsel tsi mi acàtsà arushinea- a nu el.

1999

\*\*\*

### integrarea

Tora, cum am càshtigà cà màrturisearea-a judicatului shi pledoaria-a apàratorului bitisescu, Dumidzalu-Judicàtor, lipseashti s-lu ljea zborlu, shi pana tu stulnumintul a tătsearilje s-u sustsàna judicàtura.

Sh-ea, ca dit scutidos ambis s-veadi unà lunjinà, tu idgheoarà sclav shi nàu loc a libertariljei. Pit ea tătsearea bagà s-lu cunushtem Dumidzàlu – Judicàtor shi-s-lj-u ascultàm detsiziea. Cu oclji anclish mi aprucheai fàrà treanbur. Aràdoacica cutii di videalà mi prezentà ninti–a Dumidzàlui-Judicàtor cari u spuni detsiziea. Tsi s-andrupashti stri mintea-a omlui, cari manir easti viryinitatea; atumtsea cu zori vidzui cà mi aflu ninti a singuràljei, cà tuti contrasturi s-ashtergu shi s-tihiseashti integrarea.

Ashi, ea-mi, tu idgheoarà ninti a profitarlor shi ninti a oaminjlor tu nivoli. Mi aprochiu la elj shi mi integredz tu elj, tu numa-al Dumidzàlu-Judicàtor, tu idigheoarà shi cu el, ti atsea cà tuts noi; u avem idghea mirà; factu easti cà scrupulà nu easti altu tsiva, dicàt granitsà-a ominitescului echilibru, a nu spuni ti fàrà mardzinatili scupouri tsi duc pàrà la posibilitàtli ti alàxsiri a detsiziloru. Scljeamà, ea-mi deftur tu putearea di cari varnàoarà nu dinàsiu s-

escu unà parti, ea-mi tu bânarea shi tu guliteatsa cari vârnàoarà nu li alàsaiu. Ea-mi cadealihea integrat tu putearea-a creaturilor shi dit guliteatsa, ti atsea cà dupu moartea noari ta sà zburascà ti priadrarea tu pulbiri.

1998

\*\*\*

## calitorlu

Dupu bânarea pi loc, anplin cu nostalgii dupu atsel loc ninti a estâljei banà, ea-u continuedzu hulindàritatea.

Bànedzu fàrà dinàseari cu-a meali amintir dipi loclu sh-dupu multili holindàritàts. Arpit fàrà s-am vârnù anbodjiu tu chirolu shi tu lârdzimea- ocului.

Càt tsi, nintedzu pi calea-a apsoluteshtsàlor cunushterr shi-a andriptatiljei univerzalà, anchisescu tu alàxearea pi tut atsea tsi lu suprastructureadzà, va-lu anprimieadzà sh-va lu suprastructueadzà Omlu. Omlu, armàni, yara, unà temà tsi nj-u ocupeadzà mintea; atsea easti tema tu ligàturà cu singurlu Om, cu aluilui banà di cafidzuà, cu a luilui nàuntreascà bânari, cu a lui libertati.

Ti atsea tsi, fàrà Omlu, cari va s-hibà sensul a banâljei shi a moartiljei? Cari va s-hibà sensul a puteartiljei cu-a ljei dauà prosupuri: cunushtearea shi libertatea.

A dupu atsea mi antreb: ti tsi pi loclu tihiea nu-lj easti tu m`na-a Omlui?

Màrturisescu cà escu tihios tu bana-a omlui di aclo di bana, ti atsea tsi aclo putui s-escu singurlu eo. Ma tsi s-fatsi cu bana pi loclu?

Poati li s-hibà ma bunà?

Desi s-poati s-lu lucredzu atsel lucru dit loclu iu mi aflu?

"Mash moartea bagà càpachi-a agiunaticlui shi a nisuturariljei, pi somnul a pistimenlui shi pi somnul a curàjoslui, a intelegentsaljei-a anvitsatlui shi a nianvitsatlui. Mash pit moartea, tu soni s-bagà paritetlu anamisa tuts".

Fàrà sumnjà, tsentrul a provocatsiljei a mea easti Omlu. Ma, dimi escu tu complet integratsia cu El shi cu Vselenà, di aclo di chirolu shi di aclo dupu loclu, tu bana shi tu moartea? Ca rezultat di tsiva, ti tsi va s-escu àngàiljat?

Eo escu atsel cari pot a vauà s-và-lu spun atsea, libirat di turliuri zburàrr, angràpsit icà minduit.

Eo escu atsel tsi fudzi liberat di turliurri minduerr, màrginàr shi nimàrginàr.

Eo escu atsel cari fudzi liberat di Uminitatea, di gaileadzljji shi di pidimadzljji pi di aestu loc.

Eo escu atsel cari fudzi liberat shi di gritlu ti emantsipatsia, di cunushtearea apsolutà shi di nindriptatea univerzalà. Càlitor shi omlu tu idieaoarà, liberat di Ddumidzàlu a Vselenàljei.

Càlitor, shi, nai tu soni, Dumidzàlu a Univerzumlui, liberat, dupu a mea voljà, di Omlu.

Eo escu càlitor; càlitor shi Om, càlitor shi Dumidzàlu a Univerzumlui.

Eo escu eliberatlu; liberatlu shi Omlu liber, shi Dumidzàlu a Univerzumlui.

1999

# fragmenti di *anghisàtorlu*

## atsel dit soni

... Tu stulnuminturli di bitisita-a banàljei anghiàtorlu, ma coptu minduea, sh-vini pàna di atseali conclusii:

Dumidzà s-fatsi, creashti shi dupu atsea ausheadzà tu mintea-a oaminjlor. Niscàntà sh-fantazirescu dupu a lorlor figurà, cu minduearea cà Dumidzà lu adara omlu mash ta sh-facà hazi cu el.

Alantsàlji, ca candu là easti fricà di El, u adara atsea cu un scupo ca cum s-u treacà bana. Tu efortul sh-urmarea s-lu aflà Dumidzàlu, faptu dupu a lui fizionomii, cu aushearea-lj tu chirolu shi loclu shi chirearea-lj si anamisa nàtura shi guliteatsa, omlu agàrsheashti cà ti un stulnumintu ashteardzi tut shi tut cu tut lu integreadzà tu càftàrli a singurloru, sh-tu atsea tsi nu là easti lipsità.

Omlu, atsea creaturà-a mindueariljei, di càndu va-u cunoascà moartea, tut ma multu easti acàtsat di frica. Ca rezultat di tsiva, el nu poati s-aibà apruchiturà càtrà libertatea shi integritatea cu idghi ayunjisiturà- innari ca shi alantili elementi a nàturàljei shi a univertzumlui.

A lui lji armàni obligatsiea deftur s-u bagà tu protses minduearea ta s-li amintà atseali dauà contsepti.

Tsi s-adutsi pi alantili, cu anghisarea-u bana dupu tutatsea, el lu mindueashti ca identic cu roljea tsi u ari ti el ma shi ti eta tutà. Ma, yara tu aestà tihisiri el nu poati ta s-hibà unic cu unà fatsà, a singurlu om nu va s-poatà s-facà Dumidzà?

Tu urmarea ti pisteaa-a omlui, yara, nà làrdzim di-a noshtsàlji nai aproapea. Tu aestà oarà lipseashti, sh-ma ghini va s-hibà cama multu s-aproachi uminitatea pàna di singurlji shi s-u aproachi uminitatea pit-a ljei màrr anàltsinj.

Càndu s-fatsi zbor ti pisteaa, ea easti nai ma bunlu bàrnu ti ascàpari a Omlui, ma yara nu-i ascàparea sigurà. Di aoa priasi cà mirachea ti functisonari, ti lucrari, tu hàiri a uminitatilje s-fatsi nai siugurlu shi nai ma buna cali ti ascàpari.

Dzàlju, aseara Omlu lji si anclina-a nàturàljei fàrà s-àlj facà znjilje.

Azà Omlu-u ufilizeadzà nàturà ta s-u pliguiascà. Pàna tora el lu apura bàmaticlu a singurlui tu isturiea-a tricutlui pit ayalnica evolutsii. El poati ta s-hibà apàràtor pi unà lumì cari ninteadzà tut ma multu shi ma ayonjea.

Anghisàtorlu, tu soni, cu concluzia cà nu egzistà canà shansà tu yinitorlu ti lumea tsi totàna easti anpàrtsatà di singura-lj, Cara s-aibà tu videari difirentsàli dupu rasa, limba, teritoriili, pisteaa, dogmà -cà el ahtari ca tsi easti u aproachi mash lacomia. Nafoarà di atsea lumea va s-hibà acàtsatà di plictisiri shi nu va s-poatà ta s-aibà aspiratsii càtrà humanizmul.

2000

## dit *himnili*

### 9

Eo escu nàulu nat, tinirlu,  
Aushlu, ti etili tuti,  
Eo escu tatàlu, eo escu curmari,  
Eo escu dada, eo escu tsitsirarea

Eo escu fàrabanaticlu, nipuituitlu,  
Eo escu cultura, tseatsirlu,  
Eo escu buniteatsa, harea,  
Malàma, urfàneatsa

Eo escu vrearea shi minduearea,  
Angàrnjia, niefharistisirea  
Eo escu aspirantsa, ashtiptarea,  
Tihia, mira

Eo escu minduearea, ndriptatea,  
Pistea, mirachea,  
Eo escu prividzàtor, vidzutorlu  
Eo escu tu cafiunà steauà càlitoarà

Eo escu bana, moartea,  
Bànaticlu, niegzistarea,  
Eo escu Dumidzàlu, eo escu nimuritoara,  
Eo escu integritatea, tsivalu

Eo escu Omlu  
2000

### 11

eo egzistu, scljeamà cà escu responsabillu,  
tini egzistedz, ca rezultat di tsiva esentsialà,  
noi egzistàm – ashi noi egzistàm,  
Ispetea nà leagà,  
Nà diszleagà solidaritatea.  
Ti bunlu shi nibunlu  
Borgia nà leagà.  
2000

## fragemnti ti *alfa-omega*

### sàt chirut chiro

S-ti leagànj stri iluziili  
Cu aspirantsa ti unà andamusi icà un bash;  
Càt chirut chiro  
Pàna tsà-u mnindueshtsà niagiundzirea shi anghisedz;  
Càt chiro va s-cher  
Pi loclu, pi amarea shi tu aerlu  
Pànà calàturedz;  
Dumidzalim! sh-piningà tut caimo  
Ti aestu chiro fàrà sens chirut!  
2002

### tu ligàtura cu bana

Di càndu u aflai calea ti turnari  
Shi ahurhii s-minduescu shi s-antreb  
ma nu sh-fàrà scupo  
Agiumshu pàna di multi antribàrr dicàt apandasi.  
2002

### làcàrnjili dit soni

Mash tsi curarà  
Làcàrnjili a dispàrtsariljei –  
Nvirinati shi caldi  
Ca ti unà dispàrtsari?  
Icà hrioasi sh-muzicali  
Ca ti unà nauà cunushteari?  
Làcàrnjili dit soni mash tsi s-virsarà  
Ca gljets  
Shu-nj diadirà curaji s-mi alàxescu  
Sh-ea mi alàxsescu  
Cu harauà tsi mi aleg di alantsà!  
Cantu un càntic,  
Càntic ti fudzeari tsi lu angràpsiu nòoarà:  
lu càntu ti prota oarà,  
Tora càndu puterli mi alasà  
Ti tu oara dit soni:  
lu càntu cu aspirantsà cà  
Cà tu-a ljei bitisiturà va s-pot ta s-fug:  
Sh-ea-mi, anchisescu,  
Ea-mi, dupu sàrtsia-a harauljei fug.  
2002

\*\*\*

## dit interzburàtorlu

### cain

Tsi adrash, Caine, tsi adrà omlu di tini?

Sh-lu vâtàmà-a lui frati icà el eara mash Omlu cari ti judicà ti moartea-a lui di càndu ti mindui tu a singurlui imaghinatsii?

Cara s-hibà dealihea Dumidzà lu tinjisea Avela, a nu tini, ca-àlj-li aproucheashi curbanili, cu atsea tsi li fàtseshi a tali nanaparti deadun cu a ta vreari càtrà El sh-tu atsel momentu nu u aduchishi a ta zilipsiri, eo escu simflu s-tsà dau lishureshtsà conditsii, a tsea creaturà fàrà puteari, a mintiljei shi a truplui a tâl. Ma cara s-tihisea Avel s-ti vâtàma tini, contra tuti apuduximi-argumenti a vreariljei càtrà dumidàa, atsea vârnàoarà nu va s-puteam s-lj-u ljertu.

2002

### ti njuluyearea

Lu aflu aclo acrafasit. Deftur lu aflu aclo, ahundupsit tu-a luilui curbani pànà tu moarti, ta s-lu ascapà alantul. Lu aflu loclu ti alàxiri anamisa noi dolji, a noi poti cà him unà.

2002

### moari di vimtu

Di multu ti am càftatà, Servantes, ma nu-ti aflu, dicàt lu aflu mash Don Chihot ancàlar pi unà Resiinantà, pi calea càtrà la moarile di vimtu, a cu el pistimenlu sots-a lui Sancio, alinat pi yumarlu.

Tini lu adrashi nimuritor Don Chiot, o, tinjisite Miguel, tu duhlu shi tu imaghinatsiea–a oaminjloru, sh-atsea easti multu bun; cà eo ti am minduità tu càftarea-a unàljei altà avanturà ti heriulu a tâl, a atsel eshtsà singurlu tini.

A noastà avanturà scljeamà-i, a doilor noi, easti dizvèlearea al Don Chihot shi al Sancio.

2002

### dag

Earai atsel di a daoà personà cari ai agiumsà s-eshtsà secretar a Organizatsiljei Natsionilor Unite, Hammanrskjold.

Agiumshu tu Suedia, statlu cari di multu nu shtie ti polim. Aveai ca misii ti consolidarea-a isiihiljei tu lumi. Tini earai om di obligatsii shi lucrài cu suxesi. Catsi hàhàri nà lo tora càndu u mutrim idyea Organizatsii cari s-featsi hlanburàpurtàtor a unilateralismului shi a unicàljei idei!

2002

### hiiljji

Hiljilj-a tàì Gheorge Washington, eliberatorlu a Statilor Uniti ali Americhii. Mutrea-lj a tàì hilj, tini cari ti pidipseai cu tinjie shi merà ti un ma bun-a uminitatiljei, mutrea-lj dauà etti dupu a-ta fudzeari cum lu ocupeadzà loclu sh-làrdzimea pànà sh-la Mars, cu càftarea-là-a

resursilor acvatitsi, cu alàsarea-là-u apa multà shi chischinà-a loclui, s-hibà alàsata murdaripsità shi ti atsea lji judicà milioani oaminj fàrà avearea s-moarà di seati.

Ahtàrr li-hilj vrei, o, Washington?

2002

## fragmenti dit *amintirli*

### dit *introducsii*

O, hiljlu a mel,

Di càti ori paplu-a tàl nj-spunea shi diftursea cà el tsifrile lu au vâtàmata, vrea sà spunà cà lucurlu a lui ligat cu administratsia – lu lårdzi di sciearea.

Eo mea, voi ta s-tsà dimàndu, cà ma lishor literili mi zdrumarà, ti atsea cà, important, li ardàpseam aclo iu tsi nu-là-eara loclu, ca egzamplu, tu multi operi niliterari. Ma yali mi arcarà dit operili literari, unitsili tsi u adarà riznitsa-a operilor.

Tini, cari eshtsà urmarea-ts dupu libertatea.

Lipseashti s-ashtii cà cafiunà omineascà creaturà ari zàrtsinj cu cari lipseashti s-hibà chiafets, fàrà difirentsà catsi suntu shi sum unà conditsii: s-lu amintà cvalitetul shi s-veaglj di hirisiriea.

A ta zàrtsinà sà-sàligeheashti tu pulbirea-a stràpàpànjlør, a apostoljlør shi a aljlør; Eo nu va s-voi sà zburàscu mash ti atselji tsi suntu ghini cunuscuts, ma tu idyea merà shi ti profitarlji, apostolji shi alji cari suntu priumpluts cu shteari shi culturà, ca cum shi ti tuts cari tsi u-bàneadzà uminiteasca ettà tu duhlu a chiolui a lor.

A tali zàrtsinj, hiljlu a mel, s-afl` tu orientul, tu loclu tsentral:

Aramaeljtsàlji, cari lu aflarà unicl Dumidzà, tsà-u deadirà numa EL, ti atsea cà Naaman easti a lui huzmichear. Tsi s-adutsi pànà di Naaman di Siria, Capidanlu a Aramaeljtsàlji armata, el eara yitràpsit di leprà, tu etta nauà ninti di Hristolu, di partea-a profitarlu Elisey, cari s-là shapti ori tu apa di Yordan. Ma sh-nica ma multu di atsea, armeyschi eara shi limba-a Hristos.

Tu idyea merà tini eshtsà hiljlu ali Fenichiya, shi a loclui a Canaantsàljilor cari sh-u minduirà cartea-sciearea, sh-nu-s andultsirà di atsea dizvèleari multu chiro cà s-avutsarà cu tsivilizatsiili a lantorlor shi singurlji sh-lu chirurà a lorloru identitet.

Tini tu idgheoarà eshtsà sh-hilju-a Arachloru cari armasirà nialàxits tu cauza-a lor ti ndriptatea pit a lorloru cunuscuti facti cari tora suntu tu negurà shi ti cari ari njicà shi slabà aspirantsà cà tu vàrnũ chiro va s-anyeadzà.

Tini hiljlu ali Liban shi a tali suxesi easti vidzutà pi padea indicviduà, ma nu shi pi padea-a natsiiljei, di partea-a mercantilizmului tsi cu tut u acàtsà.

Tini, tu soni, eshtsà hilju a bàsearicàljei orientalà, anzàrtsinatà tu Isturia, càtu shi s-hibà anpàrtsatà. A lejilor cànàtori pi himnili cafi dzuà anàltsesu himni tu numa al Dumidzàlui.

Hilju a mel, s-eshtsà chiafet tu tuti aesti càljuri, o, hilju, ljea-li stri tini shi adutsi-ts aminti tut ma multu pi elj, ti atsea cà sh-tini tu idyeaoarà hillj a stulnumintului shi a tutàljei uminitati.

Sh-nu agàrshea cà eshtsà hilju a famililjei a curi membri vàrnàoarà canà nu pidipsea.

Ti atsea-a omlui lj-easti ghini s-u umplà-a lui uminiteati shi s-nu vatàmà cana.

S-ai libirtoasà minti, pàna sh-tu zàndànjlì tu cari va ti afli di ispetea-a niandriptatlu judicat, tu loc ta s-eshtsà ancrcat di aràsà aspirantsà ti libertatea...

1988